

ZÁKON č. 418/2011 Sb.

ze dne 27. října 2011

O TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB A ŘÍZENÍ PROTI NIM

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ OBECNÁ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy a její vztah k jiným zákonům

(1) Tento zákon upravuje podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, které lze za spáchání stanovených trestných činů právnickým osobám uložit, a postup v řízení proti právnickým osobám.

(2) Nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník a v řízení proti právnické osobě trestní řád, není-li to z povahy věci vyloučeno.

(3) Pro účely jiných právních předpisů se trestním řízením rozumí i řízení vedené proti právnické osobě podle tohoto zákona.

K odst. 1

1. Podle TOPOZ jsou za své jednání trestně odpovědné výhradně právnické osoby s výjimkami uvedenými v § 6 (viz komentář k tomuto ustanovení). TOPOZ se nevztahuje na trestní odpovědnost podnikatelů – fyzických osob, někdy označovaných souhrnně jako osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Je přitom zcela bez významu, zda se jedná o osobu podnikající na základě zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, nebo jiného zákona, či zda se jedná o osobu vykonávající tzv. svobodné povolání či osobu provozující zemědělskou výrobu.¹⁾ Ovšem nejen fyzická osoba v postavení podnikatele, ale jakákoliv fyzická osoba, ať už je v postavení studenta, zaměstnance, či člena statutárního orgánu, nemůže být trestně odpovědná podle tohoto zákona, ale výhradně podle trestního zákoníku, případně zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

---

¹⁾ Srov. definici podnikatele v § 2 odst. 2 obch. zák.

Právnícká osoba

2. Uznání určitého subjektu za právníckou osobu lze provést na základě **dvou kritérií**:

- subjekt právo za právníckou osobu **výslovně označuje**, nebo
- subjekt je jako právnícká osoba vymezen za pomoci **typických znaků**, které v odborné teorii a praxi převažují jako pojmové znaky právníckých osob.

3. Důvodová zpráva vychází z tzv. **teorie fikce**,²⁾ podle které je právnícká osoba umělým útvarem, jemuž zákon přiznává možnost aktivně působit v právních vztazích. Zákon přitom nikterak nedefinuje termín „právnícké osoby“.

4. Pojem „právnícká osoba“ bude pro účely zákona třeba vykládat ve smyslu § 18 obč. zák. Podle § 18 obč. zák. se za právníckou osobu považují:

- sdružení fyzických nebo právníckých osob,
- účelová sdružení majetku,
- jednotky územní samosprávy a
- jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon.

5. Z právní úpravy právníckých osob v občanském zákoníku lze odvodit, že obecně se právnícké osoby vyznačují následujícími znaky:

- právní subjektivita,
- způsobilost k právním úkonům,
- způsobilost k protiprávním úkonům,
- název,
- sídlo,
- vnitřní organizační struktura a
- osamostatnění majetku, tj. majetek oddělený od ostatních fyzických a právníckých osob.

6. Mezi právnícké osoby lze řadit zejména následující subjekty:

- subjekty definované v obchodním zákoníku, tj. **veřejná obchodní společnost** (§ 76 a násl. obch. zák.), **komanditní společnost** (§ 93 a násl. obch. zák.), **společnost s ručením omezeným** (§ 105 a násl. obch. zák.), **akciová společnost** (§ 154 a násl. obch. zák.), **družstvo** (§ 221 a násl. obch. zák.), ale i **bytové družstvo a družstevní záložna** (zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů);

²⁾ Touto Savignyho teorií je právnícká osoba chápána jako osoba fiktivní, protikladná fyzické osobě, jež je přirozenou, reálnou osobou. Právnícká osoba je vnímána jako legislativní právní konstrukce. V teorii se k fikci přistupuje různým způsobem. Tak např. teorie personifikace právníckou osobou chápe jako útvar, na který jsou vztaheny vlastnosti lidské bytosti jakožto na subjekt, který těmito vlastnostmi vybaven nebyl. Pro zastánce této teorie však jediným reálně existujícím subjektem zůstává fyzická osoba, právní předpis však určité osobě právní subjektivitu může přiznat s vědomím, že ani fyzická osoba by nebyla subjektem práv, pokud by jí právo toto postavení nepřiznalo. Tím, že se na fyzické (právnícké) osoby právo obrací, resp. že jim přiznává určitá práva a ukládá jim povinnosti, činí z nich subjekty práv. V otázce pojetí právnícké osoby vycházelo z fikční teorie např. římské právo, které právníckou osobu považovalo za útvar fiktivní, existující pouze v právu, označovaný také jako „osoba mystická“ či „osoba morální“. Je na ní založen i připravovaný návrh kodexu občanského práva. Srov. např. Hurdík, J. *Právnícké osoby a jejich typologie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 13–14.

- **státní podnik** na základě zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů;
- **evropská společnost** na základě nařízení Rady ES č. 2157/2001, o statutu Evropské společnosti, a zákona č. 627/2004 Sb., o Evropské společnosti, ve znění pozdějších předpisů;
- **evropská družstevní společnost** podle nařízení Rady ES č. 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti, a směrnice Rady 2003/72/ES, kterou se doplňuje statut evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců, a zákona č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti, ve znění pozdějších předpisů;
- **evropské hospodářské zájmové sdružení** podle nařízení Rady (EHS) č. 2137/85/EHS, o zřízení evropského hospodářského zájmového sdružení, a dále zákona č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení, ve znění pozdějších předpisů;
- **sdružení podle zákona o sdružování občanů** (zák. č. 83/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů), mezi ně se řadí i **odborové organizace** a **svazy zaměstnavatelů** jako Svaz průmyslu a dopravy, Svaz automobilového průmyslu atd.;
- **církev a náboženská společnost** podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů, jakož i **svaz církví a náboženských společností** na základě tohoto zákona;
- **politická strana a hnutí** podle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů;
- **zájmové sdružení právnických osob** (§ 20f a násl. obč. zák.);
- **společenství vlastníků (bytových) jednotek** na základě zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, ve znění pozdějších předpisů;
- **honební společenstvo** podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů;
- **komoditní burza** podle zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů;
- **nadace a nadační fond** podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů;
- **obecně prospěšná společnost** podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů;
- **právnická osoba zřízená na základě zvláštního zákona**, mj. Česká televize (zák. č. 483/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Český rozhlas (zák. č. 484/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Česká tisková kancelář (zák. č. 517/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Česká národní banka (zák. č. 6/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů), České dráhy (zák. č. 77/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Všeobecná zdravotní

pojišťovna České republiky (zák. č. 551/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů);

- **příspěvková organizace kraje** na základě zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů a **státní příspěvková organizace** na základě zákona č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů;
- **komora či profesní sdružení**, mj. Česká advokátní komora (zák. č. 85/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Exekutorská komora České republiky (zák. č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Notářská komora České republiky (zák. č. 358/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), přičemž jednotlivé notářské komory na úrovni obvodů krajských soudů nemají postavení právnické osoby, Komora auditorů České republiky (zák. č. 93/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Komora daňových poradců (zák. č. 523/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora a Česká lékárnická komora (zák. č. 220/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Komora veterinárních lékařů České republiky (zák. č. 381/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Česká komora architektů a Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků ve výstavbě (zák. č. 360/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Komora patentových zástupců České republiky (zák. č. 417/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů) atd.;
- **Hospodářská komora České republiky** a **Agrární komora České republiky** na základě zákona č. 301/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, přičemž obě komory jsou organizovány na úrovni okresů, kdy každá okresní komora má postavení právnické osoby;
- **veřejnoprávní fond**, mj. Státní fond kultury (zák. č. 239/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Pozemkový fond České republiky (zák. č. 569/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie (zák. č. 241/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Státní zemědělský intervenční fond (zák. č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Státní fond dopravní infrastruktury (zák. č. 104/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů), Zajišťovací fond (zák. č. 280/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a Státní fond rozvoje bydlení (zák. č. 211/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů);
- **vysoká škola** podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů;
- **školská právnická osoba**, tj. základní škola, střední a vyšší odborná škola, ale i jiné školské zařízení jako právnická osoba podle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů nebo jako příspěvkové organizace podle zákona č. 250/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů;

- **zdravotní pojišťovna** na základě zákona č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů;
- **veřejná výzkumná instituce** v souladu se zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů;
- **zdravotnické zařízení** podle zákona č. 245/2006 Sb., o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních, ve znění pozdějších předpisů;
- **obec** ve smyslu zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, včetně města, městyse či statutárního města (srov. komentář k § 6 o vyloučení trestní odpovědnosti obce);
- **kraj** ve smyslu zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů (srov. komentář k § 6 o vyloučení trestní odpovědnosti kraje);
- **hlavní město Praha** podle zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů (srov. komentář k § 6 o vyloučení trestní odpovědnosti hlavního města Prahy);
- **český stát** (srov. komentář k § 6 o vyloučení trestní odpovědnosti České republiky);
- **zahraniční státy** (srov. komentář k § 6 o vyloučení trestní odpovědnosti);
- **mezinárodní organizace veřejného práva** (srov. komentář k § 6 o vyloučení trestní odpovědnosti mezinárodních organizací veřejného práva).

7. Právníckými osobami nejsou, a proto nemohou být trestně odpovědné podle zákona, **organizační složky podniku** včetně **odštěpných závodů** zřízených zřizovatelem podle § 7 obch. zák., protože nemají samostatnou právní subjektivitu. Zásadní je, je-li zřizovatel organizační složky podniku včetně odštěpného závodu právníckou osobou, ať už českou, či zahraniční (pokud ano, srov. výklad níže). Je-li zřizovatelem podnikatel – fyzická osoba, přichází v úvahu její trestní odpovědnost dle trestního zákoníku, ne však dle TOPOZ (viz výše). Nikdo jiný než právnícká či fyzická osoba pak zřizovatelem být nemůže; zejména není možné, aby byla organizační složka či odštěpný závod zřízen jinou organizační složkou, resp. odštěpným závodem.

8. Trestně odpovědné nejsou ani **provozovny** ve smyslu § 7 odst. 3 obch. zák., jako prostory, v nichž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost.

9. Otázkou je, jestli je trestně odpovědný dle TOPOZ **zřizovatel organizační složky**, je-li jím právnícká osoba, tj. právnícká osoba, jež vystupuje v právních vztazích prostřednictvím organizační složky, která sama o sobě právníckou osobou není. Ve věcech organizační složky navenek vystupuje její vedoucí (§ 13 odst. 3 obch. zák.), který je osobou zapsanou v obchodním rejstříku a zmocněnou za zřizovatele jako podnikatele činit veškeré úkony týkající se složky. Organizační složka je jakousi prodlouženou rukou svého zřizovatele – podnikatele, který je často obchodní společností se sídlem mimo Českou republiku. Právní úkony činěné vedoucím organizační složky jsou úkony činěnými jménem

a na účet zřizovatele složky, a tedy se všemi právními důsledky pro zřizovatele složky. Tím, že zřizovatel je právnickou osobou, je podle zákona (na rozdíl od složky) trestně odpovědný za své jednání. Praktickou otázkou ovšem zůstává, zda může být zřizovatel trestně odpovědný za jednání vedoucího své organizační složky, který je od okamžiku svého zápisu do obchodního rejstříku oprávněn zastupovat přímo zřizovatele. Domníváme se, že není žádný důvod, aby byla vyloučena trestní odpovědnost zřizovatele – právnické osoby za jednání, kterého se dopustil vedoucí organizační složky zřízené takovou právnickou osobou jako její zmocněnec, případně zaměstnanci u složky pracující. Je totiž třeba přihlídnout k tomu, že veškeré právní úkony i faktické úkony, které vedoucí organizační složky v rámci činnosti složky učiní, jsou úkony činěné za zřizovatele. Navíc jak vedoucí složky, tak všichni její zaměstnanci jsou zaměstnanci zřizovatele, kteří činí úkony za zřizovatele. Právě z těchto důvodů je třeba dojít k závěru, že sama organizační složka není a nemůže být trestně odpovědná, protože není právnickou osobou, sama právnická osoba – zřizovatel takové organizační složky pak ale za své trestní jednání učiněné v rámci provozu složky trestně odpovědný bude, a to za podmínek TOPOZ. Tyto závěry se pak obdobně uplatní i ve vztahu k odštěpnému závodu.

10. Právnickými osobami rovněž nejsou **organizační složky státu**, jak jsou vymezeny v § 3 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, tj. jako účetní jednotky oprávněné hospodařit s majetkem státu, nikoliv však jako právnické osoby. K této problematice srov. komentář k § 6 odst. 1.

11. Mezi právnické osoby rovněž nepatří **sdužení podle § 829 až 841 obč. zák.**, ať už je jeho účel jakýkoliv (mj. podnikání, neziskový, výkon advokacie atd.), ale ani **tiché společenství** vzniklé na základě smlouvy o tichém společenství dle § 673 a násl. obch. zák.

K odst. 2

12. Podle důvodové zprávy není TOPOZ zcela samostatným zákonem, ale navazuje na předpisy trestního práva v oblasti práva hmotného a procesního, kterými jsou trestní zákoník³⁾ a trestní řád⁴⁾. Jde svou povahou o zákon, který bývá označován jako „vedlejší trestní zákon“ a pro nějž je typické, že obsahuje jak hmotněprávní, tak procesní ustanovení.

13. Ustanovení § 1 odst. 2 vykládá vztah TOPOZ k trestnímu zákoníku a trestnímu řádu tak, že se trestní zákoník a trestní řád použije:

- nestanoví-li TOPOZ jinak a
- není-li to z povahy věci vyloučeno.

14. V praxi se subsidiarita trestního zákoníku a trestního řádu ve vztahu k TOPOZ bude projevovat následujícím způsobem:

³⁾ Zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ Zákon č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- **Úplná zvláštní úprava v TOPOZ** – stanoví-li TOPOZ zvláštní úpravu, v tomto rozsahu se nepoužije trestní zákoník, ani trestní řád.
- **Absence zvláštní úpravy v TOPOZ** – pokud TOPOZ konkrétní institut neupravuje, platí obecná úprava podle trestního zákoníku a trestního řádu, není-li to z povahy věci vyloučeno.
- **Částečná zvláštní úprava v TOPOZ** – pokud TOPOZ upravuje některý z institutů toliko částečně, opět subsidiárně platí ve zbytku úpravy trestní zákoník a trestní řád, pokud to z povahy věci není vyloučeno (trest odnětí svobody, trest domácího vězení, vazba, nutná obhajoba atd.).

15. Předpisy trestního práva hmotného a procesního tvoří trestní zákoník, trestní řád a podle povahy věci zákon o soudnictví ve věcech mládeže.⁵⁾ V případě mladistvých bude sice použítí TOPOZ spíše výjimečné, ale není vyloučeno například v případě nezletilých zaměstnanců [§ 8 odst. 1 písm. d) a odst. 2 písm. b)].

K odst. 3

16. Jedná se pouze o technické ustanovení. Nově, pokud by jiný právní předpis odkazoval na trestní řízení, znamenalo by to, že odkazuje nejen na trestní řád a zákon o soudnictví ve věcech mládeže (srov. § 97 odst. 2), ale i na TOPOZ, který vedle obou zmiňovaných právních předpisů je nově právním předpisem dalším, který upravuje trestní řízení.

Související ustanovení:

§ 6 – vyloučení odpovědnosti některých právnických osob za trestný čin; § 7 – trestné činy; § 15 – druhy trestů a ochranných opatření; § 26 – zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty; § 35 – obhájce.

Související předpisy:

§ 2, 7, § 13 obch. zák.; § 18, § 20f obč. zák.; zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů; zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře; zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky; zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích; zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání; zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi; zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu; zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR; zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky; zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách; zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury; zákon č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie; zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách; zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky; zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád);

⁵⁾ § 110 tr. zák., § 291 tr. ř., zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě; zákon č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři; zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky; zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance; zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů; zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech; zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii; zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku; zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech; zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách; zákon č. 104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury; zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení); zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení); zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze; zákon č. 211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení; zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech; zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích; zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů; zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu; zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád; zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti; zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech; zákon č. 77/2002 Sb., o akciové společnosti České dráhy a státní organizaci Správa železniční dopravní cesty; zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže; zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení; zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích; zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon; zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích; zákon č. 245/2006 Sb., o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních; zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti; zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech; zákon č. 627/2004 Sb., o Evropské společnosti; nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, o statutu Evropské společnosti (SE); nařízení Rady (ES) č. 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti; směrnice Rady 2003/72/ES, kterou se doplňuje statut evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců; nařízení Rady (EHS) č. 2137/85.

§ 2

Místní působnost

(1) Podle zákona České republiky se posuzuje trestnost činu spáchaného na území České republiky právnickou osobou, která má sídlo v České republice nebo má na území České republiky umístěn podnik nebo organizační složku, anebo zde alespoň vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek.

(2) Trestný čin se považuje za spáchaný na území České republiky, dopustila-li se právnická osoba jednání

- a) zcela nebo zčásti na území České republiky, i když porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nastalo nebo mělo nastat zcela nebo zčásti v cizině, nebo**
- b) v cizině, pokud porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nastalo nebo mělo, byť i jen zčásti, nastat na území České republiky.**

(3) Na účastenství se užije obdobně § 4 odst. 3 a 4 trestního zákoníku.

K § 2

1. V trestním právu mezinárodním se vyvinulo několik zásad, které ve svém souhrnu vymezují rozsah trestní pravomoci státu, a tím i pravomoci soudů. Tyto zásady se označují jako „jurisdikce“, která je ústřední vlastností vnitřní suverenity státu.⁶⁾ Jedná se o zásady teritoriality, personaly, registrace, ochrany, univerzality a subsidiární univerzality. Dosud byly tyto zásady uplatňovány ve vztahu k fyzickým osobám, jejich použití lze však bezpochyby rozšířit i na osoby právnické. Podle důvodové zprávy bylo na rozdíl od působnosti trestního zákoníku přihlédnuto k tomu, že právnické osoby se vykazují určitými odlišnostmi danými způsobem jejich vzniku, existence a zániku, jakož i k reálné možnosti právnickou osobu postihnout. Při vymezení působnosti TOPOZ bylo vycházeno jednak z požadavků mezinárodních dokumentů, jednak z toho, aby bylo vůbec možné reálně právnickou osobu v České republice postihnout.

K odst. 1

2. V prvním odstavci zakotvil zákonodárce hlavní zásadu, a to **zásadu teritoriality**, která pro použití zákona vyžaduje, aby byl čin spáchán na území republiky vymezeného hranicemi, včetně vzdušného prostoru nad ním a pod zemí. Dle zákona se bude posuzovat trestnost činu spáchaného na území České republiky tehdy, dopustí-li se ho právnické osoba, která:

- má v České republice své sídlo nebo
- zde má umístěný svůj podnik, organizační složku anebo
- zde alespoň vykonává svoji činnost nebo
- zde má svůj majetek.

3. Aby bylo v případě konkrétního trestného činu možno postupovat dle zákona, vyžaduje zásada teritoriality splnění podmínky území a subjektu.

4. Na základě ustanovení odst. 1 můžeme rozlišit trestně odpovědné právnické osoby na **české**, které mají na území České republiky sídlo, a **zahraniční**, které mají své sídlo v jiném státě a na území České republiky mají svůj podnik, organizační složku, svůj majetek nebo zde vykonávají svou činnost.

5. **Trestností činu** se rozumí možnost, že obviněný bude pro určitý trestný čin odsouzen, tj. po podání obžaloby bude pro tentýž trestný čin (skutek) uznán vinným a uložen mu trest. Jsou to tedy všechny podmínky relevantní pro výrok o vině a trestu.⁷⁾ K termínu „**právnické osoby**“ srov. komentář k § 1 odst. 1.

6. **Území České republiky** jako takové není v žádném právním předpise definováno. Hovoří o něm čl. 11 Ústavy,⁸⁾ dle kterého tvoří území České republiky nedílný celek, jehož státní hranice mohou být měněny jen ústavním zákonem.⁹⁾

⁶⁾ Fenyk, J., Hájek, R., Stířž, I., Polák, P. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 1. díl. Trestní zákoník.* Praha: Linde, 2010, s. 19.

⁷⁾ Šámal, P., a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 56.

⁸⁾ Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁹⁾ Více informací např. Klíma, K., a kol. *Komentář k Ústavě a Listině. 1. díl. 2. vydání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 182 a násl.

V zákoně o státních hranicích ovšem nalezneme legální definici státní hranice. **Státní hranice** oddělují výsostné území České republiky od území sousedních států jak na zemském povrchu, tak svislým směrem ve vzdušném prostoru i pod zemským povrchem, v nadzemních i podzemních stavbách a zařízeních. Státní hranice jsou stanoveny mezinárodní smlouvou nebo ústavním zákonem. Polohu státních hranic lze určit z hraničního dokumentárního díla nebo z vyznačení průběhu státních hranic v terénu.¹⁰⁾

7. Veškeré právnické osoby se **sídlem** v České republice vyjma těch uvedených v § 6 jsou trestně odpovědné. Sídlo právnické osoby je definované v § 19c obč. zák. V převážné většině případů jsou právnické osoby se sídlem na území České republiky zapsané v některém z **úředních rejstříků**, který rovněž údaj o sídle obsahuje. Již samotný fakt, že je právnická osoba takto evidována, implikuje, že má na území České republiky sídlo. Nejčastěji bude sídlo právnické osoby možné zjistit z těchto rejstříků. Jednou z výjimek jsou církve a náboženské společnosti, pro které platí speciální úprava a jejich sídlem se rozumí tuzemská adresa jejich ústředí.¹¹⁾

8. TOPOZ dopadá ale i na zahraniční právnické osoby, které nemají v České republice své sídlo, ale mají zde svůj podnik. Použití termínu „**podnik**“ naznačuje, že se musí jednat nutně o zahraniční právnickou osobu, která v České republice podniká, protože podnik je termínem obchodního práva. Podnikem¹²⁾ se rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. Jedná se o věc hromadnou, tedy objekt, nikoli subjekt obchodněprávních vztahů. **Podnik sám o sobě nemá právní subjektivitu.** K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. V praxi by se mohlo nejčastěji jednat o podnikání zahraničního subjektu v České republice jinak než prostřednictvím organizační složky, tj. zejména prostřednictvím zdejší provozovny či zastoupení, které nejsou právnickou osobou, ale mají shora popsané vlastnosti podniku. Fakt, že zahraniční právnická osoba má v České republice provozovnu či zdejší zastoupení, které je podnikem, pak zakládá potenciální trestní odpovědnost takové zahraniční právnické osoby v režimu zákona.

9. Trestně odpovědná podle zákona bude i zahraniční právnická osoba, která na území České republiky podniká prostřednictvím **organizační složky**.

10. Dle díkce odst. 1 navíc pro trestní odpovědnost zcela postačuje, pokud zde daná zahraniční právnická osoba **vykonává svoji činnost**, aniž by na území České republiky musela nutně mít svoji provozovnu či zastoupení. Domníváme se, že zahraniční právnická osoba vykonává na území České republiky činnost i v případě, kdy zde bude mít daná právnická osoba například pronajatou

¹⁰⁾ § 2 zákona č. 312/2001 Sb., o státních hranicích, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ Srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M., a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 253.

¹²⁾ § 5 obch. zák.